

kmdr por. dr Jarosław KROPLEWSKI
Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych

BRÓŃ JĄDROWA JAKO FILAR SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA POLSKI – PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI

STRESZCZENIE

Na przestrzeni ostatnich kilku lat na kontynencie europejskim doszło do radykalnego pogorszenia stanu bezpieczeństwa państw. Wpływ na to mają coraz częstsze i brutalniejsze zamachy terrorystyczne, których autorami są islamscy fundamentaliści, masowa migracja ludności z krajów Bliskiego Wschodu i Afryki oraz odbudowa mocarstwowej pozycji Rosji, realizowana przez prezydenta Władimira Putina, kosztem jej najbliższych sąsiadów.

W niniejszym artykule autor stawia tezę, że celem strategicznym Polski w zakresie bezpieczeństwa powinno być pozyskanie przez nią broni jądrowej. Swoje argumenty opiera na trzech czynnikach: doświadczeniu historycznym, położeniu geograficznym Polski oraz aktualnych uwarunkowaniach geopolitycznych.

Słowa kluczowe:

NATO, broń jądrowa, potencjał militarny, prawo międzynarodowe, bezpieczeństwo państwa

WSTĘP

Kontrowersyjna decyzja prezydenta Harry'ego Trumana o zrzuceniu bomb atomowych na japońskie miasta Hiroszimę i Nagasaki w sierpniu 1945 roku, była jedną z najistotniejszych decyzji strategicznych podjętych w XX wieku. Ogrom zniszczeń, jakie wywołały obie eksplozje nie przeraziły jedynie Japończyków, ale i Amerykanów. Wspomniana decyzja wpłynęła nie tylko na zakończenie wojny z Cesarstwem Japonii, ale przede wszystkim wywarła znaczący wpływ na kształtowanie geopolityki na następne kilkadziesiąt lat.

Podmioty prawa międzynarodowego, które były w stanie zaprojektować i wyprodukować własną broń jądrową oraz środki jej przenoszenia stawiały się światowymi mocarstwami, a ich znaczenie na arenie międzynarodowej

gwałtownie rośło. Broń jądrowa stała się nie tylko elementem odstraszenia ewentualnego przeciwnika, ale również substytutem ogromnie kosztownych sił konwencjonalnych. Pojawienie się jej rzutowało na zmianę koncepcji strategicznych i doktryn użycia wojsk.

Państwa posiadające oręż nuklearny były i są przygotowane na to, aby każdy atak skierowany na ich terytorium spotkał się z proporcjonalną odpowiedzią. Fakt ten doprowadził do utrwalenia w świadomości państw normy, iż broń jądrową posiada się nie po to, aby jej używać, ale głównie po to, aby fakt jej posiadania wykorzystywać w prowadzonych negocjacjach oraz zabezpieczyć się samemu przed atakiem.

Paradoksem historii jest, że to właśnie niszcząca moc bomb jądrowych od wielu już lat nie pozwala na rozpętanie ogólnoświatowego konfliktu zbrojnego.

W obecnej chwili państwa europejskie stoją przed zagrożeniami wielorakiego rodzaju. Do najważniejszych z nich należą: zamachy terrorystyczne przeprowadzane przez muzułmańskich fundamentalistów, niestety coraz częstsze i brutalniejsze; wymuszona „wędrówka ludów” z krajów Afryki i Bliskiego Wschodu do bogatych państw Europy Zachodniej, w wyniku której może dojść do zmiany struktury i oblicza zachodnioeuropejskich społeczeństw. Natomiast kolejne- odnoszące się państw Europy Wschodniej- to chęć odbudowy mocarstwowej pozycji Rosji kosztem jej najbliższego otoczenia¹. Eskalacja polityki konfrontacyjnej ze strony tego państwa znacznie uprawdopodobniła możliwości pojawienia się konfliktów o charakterze regionalnym, w które może być również zaangażowana Polska.

Biorąc pod uwagę niepewne gwarancje NATO, własny, ograniczony potencjał konwencjonalny oraz geostrategiczne położenie, należy odpowiedzieć na pytanie: czy jednym z celów strategicznych Polski w dziedzinie bezpieczeństwa nie powinno być również dążenie do pozyskania broni jądrowej?

LEGALNOŚĆ UŻYCIA LUB GROŹBY UŻYCIA BRONI JĄDROWEJ W ŚWIETLE PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO

W chwili obecnej nie istnieją żadne normy prawa międzynarodowego wprost zabraniające użycia broni jądrowej. Te aktualnie odnoszą się jedynie do zakazu jej rozprzestrzeniania. Niewątpliwie do najważniejszych z nich należy podpisany 1 lipca 1968 r. w Londynie, Moskwie i Waszyngtonie i ratyfikowany przez Polskę w 1970 r. *Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej*². W myśl

¹ A. Wawrzusiszyn, *Bezpieczeństwo, Strategia, System. Teoria i praktyka w zarysie*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015, s. 143.

² Dz. U. z 1970 r., Nr 8, poz. 60, załącznik.

jego postanowień „każde z państw-stron dysponujących bronią jądrową zobowiązało się do nieprzekazywania komukolwiek bezpośrednio lub pośrednio broni jądrowej lub innych jądrowych urządzeń wybuchowych oraz kontroli nad taką bronią lub takimi urządzeniami wybuchowymi, jak również do nieokazywania pomocy, niezachęcania i nienakłaniania w jakikolwiek sposób jakiegokolwiek państwa nie dysponującego bronią jądrową do produkowania lub uzyskania inną drogą broni jądrowej lub innych jądrowych urządzeń wybuchowych i kontroli nad taką bronią lub urządzeniami wybuchowymi”³. Natomiast państwa nie dysponujące bronią jądrową zobowiązały się do jej nieprodukowania oraz nieprzyjmowania od kogokolwiek bezpośrednio lub pośrednio⁴. W oparciu o ten dokument mocarstwa atomowe zamierzały nie dopuścić do rozszerzenia grona państw - posiadaczy tego środka walki, ze szczególnym uwzględnieniem państw niestabilnych politycznie i tzw. państw bandyckich⁵. Również inne akty prawa międzynarodowego, które ukazały się we wcześniejszym lub późniejszym okresie dotyczyły jedynie zakazu jej proliferacji⁶.

Pomimo braku powszechnie obowiązującego aktu prawa zabraniającego użycia broni jądrowej społeczność międzynarodowa, poprzez przedstawicieli świata nauki i polityki, starała się objąć w ramy prawne zakaz jej użycia. Jak wskazuje Remigiusz Bierzanek Zgromadzenie Ogólne ONZ już w uchwale 1653/XVI z 24 listopada 1961 r. stwierdziło, że „użycie broni jądrowej i termojądrowej jest sprzeczne z duchem, literą i celami ONZ, a w związku z tym stanowi pogwałcenie Karty” i że wykracza ona poza cele wojny i powoduje niepotrzebne cierpienia i zniszczenia dla ludzkości i cywilizacji, a wobec tego jest sprzeczne z przepisami prawa międzynarodowego i prawami ludzkości”. Zaznaczył jednocześnie, iż uchwała ta przyjęta została większością 55 głosów, przy 20 głosach przeciwnych i 26 głosach wstrzymujących się⁷. Jednak do bardziej kontrowersyjnego rozwiązania doszło w 1996 roku, kiedy to Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych skierowało zapytanie w tej sprawie do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS). Skład orzekający MTS okazał się być bar-

---

³ Ibidem, art. 1.

⁴ Ibidem, art. 2.

⁵ M. Żeligowski, *Zakazy i ograniczenia użycia środków prowadzenia działań zbrojnych w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, [w:] Z. Falkowski, M. Marcinko (red.) „Międzynarodowe Prawo Humanitarne Konfliktów Zbrojnych”, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2014, s. 252.

⁶ Należały do nich: *Układ o zakazie prób broni nuklearnej w atmosferze, w przestrzeni kosmicznej i pod wodą z 5 sierpnia 1963 r.* (Dz. U. Z 1963 R., Nr 52, poz. 288); *Układ o zakazie umieszczania broni jądrowej i innych rodzajów broni masowej zagłady na dnie mórz oceanów oraz w jego podłożu z 11 lutego 1971 r.* (Dz. U. z 1972 r., Nr 44, poz. 275, załącznik) oraz szereg traktatów regionalnych- [przypis- J.K.].

⁷ R. Bierzanek, *Wojna a prawo międzynarodowe*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1982, s. 221-222.

dziej podzielony w swoich opiniach na ten temat niż osoby biorące udział w głosowaniu na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ przed 35 laty. Świadczy o tym między innymi fakt, że każdy z 14 sędziów orzekających w sprawie przedstawił opinię odrębną zawierającą indywidualne zastrzeżenia⁸. W rezultacie Trybunał wypracował konsensus potwierdzający zasadniczo stanowisko zwolenników całkowitej nielegalności jakiegokolwiek użycia broni jądrowej. W opinii Richarda A. Falka orzeczenie to nie było wolne od sporej dozy kontrowersyjności i nie satysfakcjonowało w pełni żadnej ze stron dyskusji⁹.

Jednak najważniejsze spostrzeżenie Trybunału, które znalazło się we wspomnianym orzeczeniu brzmiało następująco: „*Pomimo tego, że co do zasady użycie lub groźba użycia broni jądrowej jest niezgodna z prawem międzynarodowym, to jednak w obecnym stanie prawnym i faktycznym Trybunał nie mógł definitywnie rozstrzygnąć, czy jest to legalne bądź też nielegalne w przypadku nadzwyczajnych okoliczności użycia broni atomowej dla samoobrony w warunkach zagrożenia przetrwania państwa (survival of a state)*”¹⁰ [podkreślenie-J.K.]. Jak zaznaczył Tomasz Widłak, nie bez znaczenia jest to, iż decyzja w tym punkcie została podjęta ostatecznie przeważającym głosem Prezesa MTS przy stosunku głosów wśród składu orzekającego siedem do siedmiu, co pokazuje skalę kontrowersji, jaką budzi ta kwestia w świetle prawa międzynarodowego¹¹. Należy również zaznaczyć, że z opinii przedłożonych Trybunałowi w tej sprawie przez przedstawicieli 41 państw wynikało, że społeczność międzynarodowa jest również głęboko podzielona co do *opinio iuris* w zakresie przedmiotowego zakazu. Wiele państw opowiadających się za legalnością broni nuklearnej podniosło choćby argument w postaci doktryny i praktyki atomowego odstraszenia (*nuclear deterrence*), tak silnie wpływającej po dziś dzień na stosunki międzynarodowe¹². Należy również zgodzić się z opiniami niektórych strategów w sprawie podziału broni na broń zakazaną i dozwoloną, iż w teorii i praktyce rozróżnieniem fundamentalnym powinno być rozróżnienie na zaka-

⁸ T. Widłak, *Prawo międzynarodowe a broń nuklearna*, www.psz.pl/168-archiwum/tomasz-widlak-prawo-miedzynarodowe-a-broń-nuklearna (dostęp: 02.11.2015 r.).

⁹ R. A. Falck, *Nuclear Weapons, International Law and the World Court: A Historic Encounter*, [w:] „The American Journal of International Law”, Vol. 91, nr 1, 1997, s. 64, cyt. za: T. Widłak, *Prawo międzynarodowe a broń nuklearna*, www.psz.pl/168-archiwum/tomasz-widlak-prawo-miedzy-narodowe-a-broń-nuklearna (dostęp: 02.11.2015 r.).

¹⁰ Ibidem.

¹¹ T. Widłak, *Prawo międzynarodowe a broń nuklearna*, www.psz.pl/168-archiwum/tomasz-widlak-prawo-miedzynarodowe-a-broń-nuklearna (dostęp: 02.11.2015 r.).

¹² Ibidem.

zane i dozwolone cele ataku, a nie na zakazane i dozwolone rodzaje środków walki¹³.

Zatem słuszna jest konstatacja, iż posiadanie broni jądrowej, lub jej użycie w skrajnych okolicznościach decydujących o przetrwaniu państwa, nie jest bezwzględnie zakazane w świetle prawa międzynarodowego¹⁴. W takiej sytuacji, permanentnego zagrożenia i to od wielu lat, znajduje się na przykład Izrael, który rozważa możliwość użycia broni jądrowej w przypadku budowy arsenału atomowego przez Iran. Kieruje się w tym przypadku zasadą, że gdy chodzi o przetrwanie państwa, to siła jest przed i ponad prawem. Uważam, że w rozważaniach na temat bezpieczeństwa Polski należy podnosić podobne argumenty.

SILNI, ZWARCI, GOTOWI I NIEROZSĄDNI!

Jak określono w art. 4 *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* przyjętej w 2014 r. „*Rzeczpospolita Polska jest samodzielnym podmiotem bezpieczeństwa, suwerennie określającym własne interesy narodowe i cele strategiczne. Wynikają one z doświadczeń historycznych, istniejących warunków polityczno-ustrojowych oraz potencjału, jakim dysponuje państwo*”¹⁵. Natomiast w art. 11 zapisano, że: „*Rzeczpospolita Polska zapewnia bezpieczeństwo państwa i obywateli poprzez stwarzanie warunków do realizacji interesów narodowych i osiągnięcia celów strategicznych*”¹⁶. Interesy narodowe określono w art. 5 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*¹⁷. W następnej kolejności wymieniono interesy narodowe w dziedzinie bezpieczeństwa. Według autorów *Strategii* najważniejszym z nich, bo zapisanym jako pierwszy, jest dysponowanie skutecznym narodowym potencjałem bezpieczeństwa zapewniającym gotowość i zdolność do zapobiegania zagrożeniom, w tym odstraszania, obrony i ochrony przed nimi oraz likwidowania ich następstw.

Warto w tym miejscu przyjrzeć się dokładnie wymienionym czynnikom, które stanowią paradygmat interesów narodowych i celów strategicznych, a przypomnę, że należą do nich: doświadczenia historyczne, warunki polityczno-ustrojowe oraz potencjał bezpieczeństwa.

---

¹³ Zob.: M. Walzer, *Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 398.

¹⁴ M.N. Shaw, *Prawo międzynarodowe*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2000, s. 603.

¹⁵ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, str. 9.

¹⁶ *Ibidem*, str. 10.

¹⁷ Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483.

DOŚWIADCZENIA HISTORYCZNE

Z doświadczeń historycznych wynika, iż poleganie na gwarancjach bezpieczeństwa ze strony innych podmiotów środowiska międzynarodowego w przypadku Polski było, delikatnie mówiąc, infantylne. Dobitym tego przykładem była polityka Francji i Wielkiej Brytanii w okresie międzywojennym. Uległa i niekonsekwentna dyplomacja Wielkiej Brytanii względem Niemiec, związana ze znoszeniem obciążeń nałożonych na ten kraj na mocy traktatu wersalskiego i izolacja Niemiec oraz Rosji Bolszewickiej na arenie międzynarodowej, doprowadziła do zbliżenia tych krajów na płaszczyźnie gospodarczej i politycznej. Ta śmiertelnie niebezpieczna dla Polski sytuacja, wymusiła na jej elitach politycznych oparcie bezpieczeństwa kraju na gwarancjach brytyjskich i francuskich, które okazały się mało przydatnymi gestami w obliczu agresji niemieckiej 1 września 1939 r., a szesnaście dni później radzieckiej¹⁸. Również obietnice tych krajów dotyczące przekazania uzbrojenia i udzielenia kredytów na doposażenie polskiej armii zostały zrealizowane w minimalnym stopniu¹⁹. Taka postawa, dwóch ówczesnych światowych mocarstw, wykształciła w polskiej świadomości syndrom zdrady. To myślenie zostało ugruntowane późniejszymi decyzjami sprzymierzonych „ponad głowami Polski” o pozostawieniu jej po II wojnie światowej w strefie wpływów ZSRR²⁰. Tak więc jednym z utrudnień w efektywnym osiągnięciu celów strategicznych w ramach polityki bezpieczeństwa było nieskuteczne zawieranie sojuszy przez rządy II Rzeczypospolitej i dwukrotna zdrada Polski, w 1939 r. przez Francję i Wielką Brytanię, a w 1945 r. przez Stany Zjednoczone i Wielką Brytanię. Słusznie uważają autorzy *Białej Księgi*, iż: „wnioski z tego okresu co do współczesnych interesów i celów strategicznych wskazują na konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na zakres i formy współdziałania dwóch największych sąsiadów Polski: Rosji i Niemiec, oraz zapewnienie uwzględniania polskich interesów w krytycznych obszarach stosunków obu mocarstw ...(...)...oraz racjonalna kalkulacja skuteczności zawartych sojuszy”²¹.

Aktualna strategia bezpieczeństwa Polski oparta jest na gwarancjach Sojuszu Północnoatlantyckiego. W art. 37 wspomianej już *Strategii bezpieczeństwa...*, zapisano, iż: „NATO pozostanie najważniejszym sojuszem polityczno-

¹⁸ *Biała księga bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2013, s. 31.

¹⁹ Szerzej: J. Kropiewski, *Oficerowie Marynarki Wojennej w misji gen. Ludomiła Rayskiego*, [w:] „Biuletyn Historyczny” nr 29, Gdynia 2014.

²⁰ *Biała księga...*, op. cit., s. 31, Szerzej: S. Butler, *Szanowny Panie Stalin. Korespondencja pomiędzy Franklinem D. Rooseveltem a Iosifem W. Stalinem*, Wydawnictwo Twój Styl, Warszawa 2007.

²¹ *Biała księga...*, op. cit., s. 31.

wojskowym oraz gwarantem bezpieczeństwa Polski. Kluczową sprawą jest utrzymanie przez Sojusz Północnoatlantycki pełnego spektrum zdolności wojskowych i politycznych oraz solidarności sojuszniczej, gwarantujących realizację jego podstawowej misji – kolektywnej obrony, a także podejmowanie innych zadań wynikających z ewolucji jego otoczenia”²². Jednym z determinantów przesądzających o zdolności Sojuszu jest strategiczna obecność USA na kontynencie europejskim. Jak zauważył Jacek Bartosiak, w obecnej chwili Europa wywołuje w Stanach Zjednoczonych niewielkie zainteresowanie, a absolutnie najważniejszym priorytetem jest dla niej Pacyfik²³. W jego opinii amerykańskie siły zbrojne są w Europie raczej symboliczne, więc nie można liczyć na ich poważne zaangażowanie w tym regionie²⁴. Uważa, że USA będą się starały porozumieć z Rosjanami, aby przeciwdziałać wzrostowi siły Chin²⁵.

Z kolei odnosząc się do postawy zachodnioeuropejskich państw NATO, należy zgodzić się z poglądem Robert Kavana, że „odwracają się one od siły, lub ujmując rzecz nieco inaczej, wyszli poza logikę siły i wstąpili do odrębnego świata reguł i praw, międzynarodowych negocjacji i współpracy nie zauważając faktu, iż prawdziwe bezpieczeństwo oraz obrona i szerzenie liberalnego porządku wymagają posiadania i stosowania siły zbrojnej”²⁶. Ponadto państwa te zagrożone są zamachami terrorystycznymi i sprawdzianem, jakim jest przyjęcie wielkiej liczby muzułmanów z Afryki i Bliskiego Wschodu, *notabene* potomków byłych ich poddanych z czasów kolonialnych. Jerzy Kłoczkowski uważa, iż migranci muzułmańscy mogą zakłócić wewnętrzną spójność tych państw, ponieważ dotychczasowe doświadczenia wskazują na to, że przybysze nie będą zainteresowani głęboką asymilacją ze społeczeństwami krajów przyjmujących²⁷. W jego opinii sytuacja taka może doprowadzić do odrodzenia skrajnych nacjonalizmów, podnoszących archaicznie rozumianą suwerenność państw²⁸. Biorąc powyższe fakty pod uwagę należy założyć, że państwa zachodnioeuropejskie-członkowie NATO- zajęte problemami wewnętrznymi oraz „impotencją” własnych sił zbrojnych nie będą w stanie zrealizować swoich sojuszniczych zobowiązań, lub je po prostu zlekceważą w przypadku rosyjskiej agresji. Tym bardziej, że art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego stanowi: iż: „Strony zgadzają

---

²² *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, str. 21.

²³ J. Bartosiak, *Asymetryczna strategia terroru*, [w:] „Czas strachu. Terroryzm- Europa-Polska. O przyszłości, terroryzmie i walce z nimi rozmawia z ekspertami Artur Dmochowski”, M. Piech (red.), Wydawnictwo Słowa i Myśli, Warszawa 2015, s. 52.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ R. Kagan, *Potęga i Raj, Ameryka i Europa w nowym porządku Świata*, Wydawnictwo EMKA, Warszawa 2003, s. 9.

²⁷ J. Kłoczkowski, *Nasza tysiącletnia Europa*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2010, s. 215.

²⁸ *Ibidem*.

się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, **jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej** [podkreślenie - J.K.], w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach zostanie bezzwłocznie powiadomiona Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa”²⁹.

Z rzeczonego artykułu wynika, że użycie sił zbrojnych jest jednym z narzędzi, które mogą być wykorzystane do obrony sojuszniczego terytorium. Najprawdopodobniej owa „konieczna pomoc” polegać będzie na udzieleniu wsparcia na płaszczyźnie dyplomatycznej, a taka pomoc już kiedyś została Polsce udzielona i to z katastrofalnymi skutkami. Warto w tym miejscu również przytoczyć słowa Jana Nowaka- Jeziorańskiego, który opieranie kwestii bezpieczeństwa państwa jedynie na sojuszach podsumował w następujący sposób: *...powszechnie przyjętym kryterium bezpieczeństwa jest własny potencjał obronny połączony z układami sojuszniczymi, zapewniającymi skuteczne odstraszenie potencjalnego napastnika. Ryzyko musi być w percepcji przeciwnika na tyle wysokie, aby stała się ona nieopłacalna[...]*³⁰. Twierdzi więc, iż... *Polska może liczyć na pomoc sojuszników tylko wtedy, jeżeli będzie mogła i chciała bronić się sama, jeżeli zdobędzie własne możliwości odstraszenia przeciwnika*³¹.

WARUNKI POLITYCZNO-USTROJOWE

Kolejnym czynnikiem, który przemawia za potrzebą posiadania potencjału jądrowego są warunki polityczno-ustrojowe panujące w Rosji, a więc w kraju, który obecnie jest postrzegany jako największe zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski.

²⁹ Dz. U. z 2000 r., Nr 87, poz. 970.

³⁰ J. Nowak- Jeziorański, *Polska z bliska*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2003, s. 127. Cyt. za R. Jakubczak, J. Flis (red.), „Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie”, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2006, s. 106.

³¹ J. Nowak- Jeziorański, *Polska wczoraj, dziś i jutro*. Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa 1999, s. 247. Cyt. za R. Jakubczak, J. Flis (red.), „Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie”, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2006, s. 106.

Stephen Kotkin, autor wielu prac na temat dziejów Rosji, w swojej książce *Armagedon był o krok, Rozpad Związku Radzieckiego 1970-2000*, powołując się na słowa Winstona Churchill'a określił Rosję jako „istotną enigmę”, której zachowanie można jedynie przewidzieć szukając klucza w rosyjskim interesie narodowym³². *Część rosyjskich elit - pisze Kotkin- nadal wierzy w misję, którą ich kraj ma do spełnienia na świecie, choć zbyt wielkie ambicje doprowadziły i carską Rosję, i ZSRR do upadku. Demokracja rosyjska, w której rozwój w czasach Borysa Jelcyna wierzyły Stany Zjednoczone, a przede wszystkim państwa zachodnioeuropejskie, okazała się fikcją. Zresztą wejście Rosji do klubu państw demokratycznych jest postrzegane przez samych Rosjan, jako rezygnacja z części ich suwerenności na rzecz Stanów Zjednoczonych*³³.

Rosja Putina pragnie odbudować swoją mocarstwowa pozycję. Jarosław Affek przestrzega, że w kierowniczych gremiach Rosji na znaczeniu zyskują opinie i tezy głoszone przez działacza społecznego i geopolityka Aleksandra Dugina, który proponuje światu myślenie w kategoriach geopolityki³⁴. Jej wyrazem ma być budowa lądowego i kontynentalnego Imperium Euroazjatyckiego od Wysp Brytyjskich po Władywostok, którego centralną częścią mają być olbrzymie tereny Azji Środkowej i Syberii. Z północy na południe imperium to sięgać by miało od Przylądka Północnego na Morzu Barentsa do wybrzeży Oceanu Indyjskiego. Sercem tego supermocarstwa miałyby stać się Rosja³⁵. Ciekawe miejsce w koncepcji tego myśliciela zajmuje Polska, według którego jest ona przykładem rozdarcia cywilizacyjnego- z jednej strony język jej mieszkańców, zwyczaje i kultura są słowiańskie, a więc euroazjatyckie, a z drugiej zawsze poprzez katolicyzm ciąży ku światowi germańsko-romańskiemu, który łatwo może stać się łupem świata atlantyckiego. Dlatego według Dugina, najlepszym rozwiązaniem będzie przeorientowanie Polski w stronę bardziej bizantyjską, a więc włączenie jej w rosyjską strefę wpływów³⁶.

Interesujące w jego poglądach jest również to, iż uznaje przewodnią rolę Niemiec w regionie oraz kładzie nacisk na nawiązanie ściślejszej współpracy z tym państwem poprzez zawiązanie swego rodzaju osi strategicznej pomiędzy Rosją a Berlinem³⁷. Jakkolwiek postulaty te w obecnej chwili wydają się fanta-

---

³² S. Kotkin, *Armagedon był o krok. Rozpad Związku Radzieckiego 1970-2000*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2009, s. 210.

³³ Zob. A. P. Filipow (red.), *Nowiejsza Istorija Rossiji 1945-2006. Kniga dla ucziela*. Moskwa 2007. [w:] S. Kotkin, op. cit., s. 240.

³⁴ J. Affek, *Potencjał militarny Rosji w Obwodzie Kaliningradzkim a wpływy rosyjskie w regionie*, „Przegląd Geopolityczny” t. 8, 2014, s. 189.

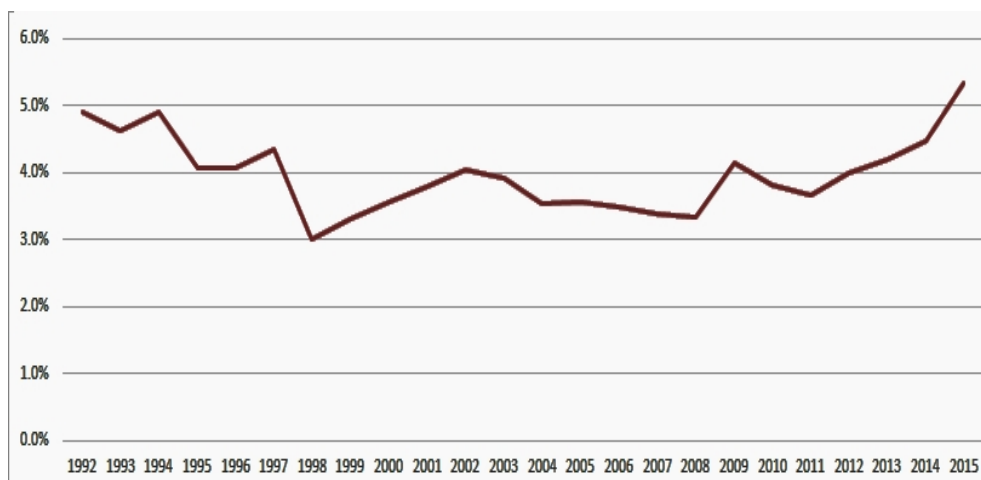
³⁵ Ł. Kobeszko, *Eurazja, geopolityka i tradycje. Polityczne i ideowe koncepcje Aleksandra Dugina*, <http://haggard.w.interiowo.pl/dugin.html>. (dostęp: 11.11.2015)

³⁶ Ibidem.

³⁷ J. Affek, op. cit. s. 190. Taki alians byłby szczególnie niebezpieczny w przypadku prowadzenia przez stronę niemiecką polityki mocarstwowej. O tym mówił już w latach 60.

styczne, to biorąc pod uwagę zmiany na mapie politycznej świata, których byliśmy świadkami w ciągu ostatniego ćwierćwiecza, nie powinny być one wyeliminowane z naszej refleksji geopolitycznej.

Tymczasem faktem jest, że Rosja metodycznie rozszerza swoje wpływy poprzez rozbudowę własnego potencjału militarnego, systematyczne i bezwzględne wyszarpywanie kolejnych terenów Ukrainy, nie przejmując się przy tym normami prawa międzynarodowego, oraz poprzez wzrost aktywności wojskowej w Syrii, bez posiadania jakiegokolwiek mandatu ONZ. Istnieje uzasadniona obawa, że powyższe kroki nie będą ostatnimi do jakich posunie się rosyjski przywódca.

Rys. 1. Rosyjskie wydatki na obronę w latach 1992-2015

źródło: SIPRI Military Expenditure Database

Analizując budżet obronny Rosji należy stwierdzić, iż corocznie odnotowuje się jego znaczący wzrost. Od 2005 do 2014 r. wzrósł on aż o 97 %³⁸.

w poufnych rozmowach odchodzący kanclerz Konrad Adenauer: „gdy będziemy ponownie wielkim mocarstwem- a takim się Niemcy staną- to wtedy musimy zachować się jak wielkie mocarstwo”. Najbardziej niemieckie tendencje do prowadzenia bardziej samodzielnej polityki zagranicznej zaczęły się ujawniać po objęciu urzędu kanclerza przez socjaldemokratę Gerharda Schroedera, który odmówił poparcia dla amerykańskiej interwencji w Iraku. Stwierdził wówczas, iż: „polityka niemiecka będzie prowadzona w Berlinie i nigdzie więcej”. G. Schroeder, *Entscheidungen- Mein Leben in der Politik*, Hamburg 2006, s. 223. Zaangażowanie się rządu polskiego po stronie USA wprowadziło wówczas w stosunkach polsko- niemieckich polityczny dysonans. M. Tomala, *Polska – Niemcy: Nowe postrzeganie*, [w:] L. Starosta (red.) „Studia europejskie, tom XVII, Wydawnictwo Instytutu Studiów Europejskich, Warszawa 2008, s. 43- 52.

³⁸ *The Military Balance 2015*- mapa - załącznik.

Według raportu Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem (SIPRI) budżet obronny Rosji został zwiększony z 3,6% PKB w 2005 r. do 4,5 % w 2014 r.³⁹. W 2015 r. wobec spadku cen ropy, zachodnich sankcji oraz wzrostu tempa inflacji zmusiły Rosję do nieznacznego zmniejszenia środków przeznaczonych na obronę.

Należy również podkreślić, iż *Strategia bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej do 2020 roku*, podpisana 12 maja 2009 r. przez ówczesnego prezydenta Dmitrija Miedwiediewa, zawiera zapisy dotyczące przeciwstawienia się wzrastającej potęgze Stanów Zjednoczonych⁴⁰. Przejawia się to w działaniach mających na celu odzyskanie swoich historycznych stref wpływów oraz próbach odepchnięcia NATO od swoich granic. Nie sposób nie zgodzić się w tym miejscu z Jarosławem Affekiem, iż „w tym ujęciu ostatnie działania Rosji względem Ukrainy, czy wcześniej wobec Gruzji nabierają nowego kontekstu i stają się bardziej czytelne”⁴¹.

Tabela 1. Wybrane państwa oraz ich wydatki przeznaczone na obronę (% PKB) w 2014 r.

Lp.	Państwo	Wydatki na obronę (% PKB)
1.	Arabia Saudyjska	10,4
2.	Izrael	5,2
3.	Rosja	4,5
4.	Stany Zjednoczone	3,5
5.	Indie	2,4
6.	Francja	2,2
7.	Turcja	2,2
8.	Wielka Brytania	2,2
9.	Chiny	2,1
10.	Polska	1,95
11.	Niemcy	1,2
12.	Kanada	1,0

źródło: opracowanie własne na podstawie: www.sipri.org

Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że w 2013 roku podczas wspólnych rosyjsko- białoruskich manewrów o kryptonimie „Zapad”, strony ćwiczyły atak na kraje bałtyckie i Polskę, w tym wykonanie ataku jądrowego na Warszawę i Wilno⁴². Zamiar ten należy uznać za wzrost zagrożenia atakiem

³⁹ SIPRI Fast Sweet April 2015. <http://books.sipri.org/produkt.info?c>.

⁴⁰ *Wojennaja Doktryna Rossijskoj Federacji*, <http://www.nationalsecurity.ru/library/00003/index.html>. (dostęp: 08.11.2015)

⁴¹ J. Affek, op. cit., s. 195.

⁴² Ćwiczenia Zapad 2013 (Zachód 2013) odbyły się w dniach 20-26 września na poligonach zachodniej Białorusi i w obwodzie kaliningradzkim. Według szwedzkich mediów, pod-

nuklearnym. Według rosyjskiego opozycjonisty Andrieja Piontkowskiego, Putin jest przekonany o tchórzliwości przywódców Zachodu i zakłada, że w przypadku użycia przez niego broni jądrowej NATO musiałoby odpowiedzieć analogicznym uderzeniem na Moskwę, co w konsekwencji spowodowało rosyjski odwet i zniszczenie Europy, Rosji i USA. Rosyjski prezydent atakując więc stolice Polski i Litwy pozostałby praktycznie bezkarny. Jednocześnie ujawniłby bezwartościowość gwarancji NATO wobec Europy Wschodniej i skompromitowałby Stany Zjednoczone⁴³. Niezmiernie groźna dla Polski i krajów bałtyckich jest również remilitaryzacja Obwodu Kaliningradzkiego. W chwili obecnej stacjonują w nim: 25. Pułk Obrony Rakietowej Wybrzeża; 336. Brygada Piechoty Morskiej; 79. Samodzielna Brygada Zmotoryzowana; 7. Samodzielna Brygada Zmotoryzowana; 224. Brygada Artylerii; 152. Brygada Rakietowa; 22. Samodzielny Pułk Obrony Przeciwlotniczej oraz dowództwo Floty Bałtyckiej, dysponujące 50. okrętami i 3,5 tyś. marynarzy oraz własną Grupą Lotnictwa Morskiego⁴⁴. W sumie: 25 tysięcy żołnierzy, 130 czołgów, 400 bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych, 120 sztuk artylerii powyżej 100 mm, 60 samolotów i 50 śmigłowców bojowych⁴⁵. Znajduje się tam również infrastruktura do przechowywania broni jądrowej, w tym systemów Iskander-M, zdolnych do przenoszenia ładunków konwencjonalnych i jądrowych na odległość do 500 kilometrów. Oznacza to, że Rosjanie są w stanie zaatakować wybrane cele w Polsce północnej i centralnej.

POTENCJAŁ BEZPIECZEŃSTWA POLSKI

Przez ostatnie ćwierćwiecze siły zbrojne Rzeczypospolitej przeszły ogromne przemiany jakościowe i ilościowe w odniesieniu zarówno do sprzętu, jak i personelu. Zrezygnowano z armii opierającej się na powszechnym poborze na rzecz armii zawodowej. Zaangażowanie się Polski w operacje militarne pro-

---

czas tych manewrów ćwiczone atak na Polskę i na kraje bałtyckie. Poseł Jacek Saryusz-Wolski, który jako wiceprzewodniczący Zgromadzenia Parlamentarnego Partnerstwa Wschodniego EURONEST był obserwatorem tych manewrów zauważył, że ćwiczenia z takim scenariuszem podniosły poziom irytacji i obaw szczególnie w państwach bałtyckich oraz niosły ze sobą określone przesłanie polityczne i pogorszenie relacji pomiędzy NATO i UE a Rosją. <http://www.polskieradio.pl/75/921/Artykul/948109>, Jacek-SaryuszWolski-na-manewrach-Zapad-2013-cwiczone-wojne-z-NATO (dostęp: 12.11.2015).

⁴³ Andriej Piątkowski- rosyjski analityk, matematyk i pisarz polityczny. Członek Amerykańskiego Stowarzyszenia Matematyków i międzynarodowego stowarzyszenia pisarzy PEN Club. Krytyk rządów Władimira Putina. <http://natemat.pl/116027,atak-atomowa-warszawa-i-wilno-foreign-policy-straszy-polakow-i-litwinow> (dostęp: 12.11.2015).

⁴⁴ *The Military Balance* 2015- mapa- załącznik.

⁴⁵ Ibidem.

wadzone przez Sojusz Północnoatlantycki, a przede wszystkim eskalacja działań zbrojnych prowadzonych przez separatystów i Rosję we wschodniej Ukrainie, wymusiły zwiększenie nakładów na obronność. Ten ostatni czynnik, według analityków instytutu SIPRI, spowodował, iż Polska w 2013 r. uruchomiła 10-letni plan modernizacyjny armii na który zaplanowała przeznaczyć 130 mld zł. (ok. 35 mld. dol.)⁴⁶. Zgodnie z dalszymi danymi instytutu Polska w rankingu krajów o najwyższych wydatkach wojskowych zajęła w bieżącym roku 20 miejsce w globalnym rankingu krajów o najwyższych wydatkach wojskowych (9,9 mld. dol.)⁴⁷. W ramach tych środków planuje się zakupić: 70 śmigłowców wielozadaniowych, 32 śmigłowce szturmowe, 97 dronów oraz pociski manewrujące JASSM⁴⁸. Ponadto planuje się zakup kolejnych czołgów „Leopard”, transporterów opancerzonych oraz modernizację systemów przeciwlotniczych i raketowych. Rozważa się również nabycie pocisków manewrujących średniego zasięgu za pomocą których można by w przyszłości odpowiedzieć na ewentualny atak raketowy przeciwnika. Aktualnie w polskich siłach zbrojnych służy 99 300 żołnierzy z czego: 48 200 w Wojskach Lądowych, 16 600 w siłach powietrznych, 7700 w marynarce wojennej, 3000 w siłach specjalnych i 23 800 w pozostałych formacjach⁴⁹. Siły te mają do dyspozycji 128 czołgów „Leopard” 2A4; 49 „Leopard” 2A5; 232 PT-91 „Twardy” oraz 517 szt. T-72/T-72M1D/T-72M1. Na ich wyposażeniu znajduje się również 1838 szt. bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych, 767 szt. artylerii powyżej 100 mm, 113 samolotów bojowych (32 szt. MIG-29; 48 szt. F-16 i 33 szt. SU-22) oraz 25 śmigłowców bojowych (Mi-24D/V)⁵⁰.

Porównanie potencjałów militarnych Polski i Rosji w podstawowych środkach walki prezentuje tabela 2. Gdy uwzględnimy jeszcze potencjał marynarki wojennej Rosji oraz jej uzbrojenie nuklearne, to nawet przy najwyższych nakładach, jakie byłaby w stanie wyasygnować Polska na obronność, nigdy nie będzie w stanie, przynajmniej w części, zbliżyć się do wielkości jej potencjału konwencjonalnego.

---

⁴⁶ *The Military Balance* 2015, s. 123.

⁴⁷ *SIPRI Year Book* 2014, s. 10.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *The Military Balance* 2015, s. 124.

⁵⁰ *Ibidem*.

Tabela 2. Porównanie potencjałów militarnych Rosji i Polski w zasadniczych środkach walki wojsk lądowych i lotnictwa (dane na 2015 r.)

Wyszczególnienie	Siły Zbrojne Rosji	Siły Zbrojne Polski
Stan osobowy	771 000	99 300
Czołgi	2 600 *	926
Wozy bojowe i transporterzy	11 125**	1 838
Artyleria powyżej 100 mm	4 180	767
Samoloty bojowe	1 201	113
Śmigłowce bojowe	296	25

* dotyczy czołgów znajdujących się w użytku bieżącym, ponadto w magazynach znajduje się: 17 500 czołgów,

** dotyczy wołów bojowych i transporterów znajdujących się w użytku bieżącym, w magazynach znajduje się dodatkowo 14 500 rodzajów tego sprzętu.

źródło: opracowanie własne na podstawie: „The Military Balance 2015”

PODSUMOWANIE

Pomimo niewątpliwego rozwoju sił zbrojnych polegającym na pozyskiwaniu nowoczesnego sprzętu wojskowego i systemów jego zabezpieczenia oraz znaczącym zwiększeniu wydatków na obronę, Polska nigdy nie będzie w stanie stworzyć potencjału konwencjonalnego za pomocą którego mogłaby przeciwstawić się agresji militarnej ze strony jej najbardziej prawdopodobnego przeciwnika – Rosji.

Czas chaosu, w którym znalazły się obecnie państwa zachodnioeuropejskie, którego główną przyczyną są zamachy terrorystyczne i problemy związane z napływem muzułmańskich imigrantów z Afryki i Bliskiego Wschodu oraz uznanie przez rząd Baraka Obamy za całkowicie priorytetową politykę dalekowschodnią, należy uznać za wysoce prawdopodobne, że w przypadku agresji Rosji na Polskę, natowscy sojusznicy nie wystąpiłoby zbrojnie w jej obronie.

Mimo przynależności do Paktu Północnoatlantyckiego, sojuszu z USA, Wielką Brytanią i Francją, należy wyciągać wnioski z historii i pamiętać o tym, iż nigdy w dziejach nie nadeszła dla Polski w chwilach próby skuteczna pomoc z zachodu.

Chcąc skutecznie realizować z Rosją niezbędne jest posiadanie broni nuklearnej. Jak pokazują doświadczenia historyczne państwo to jest wrażliwe jedynie na argumenty siły, dyskretnie ignorując wszelkie próby rozwiązywania problemów międzynarodowych na drodze dyplomatycznej.

Wobec faktu, iż Rzeczpospolita ratyfikowała akty prawa międzynarodowego zabraniające jej proliferacji broni jądrowej i wszelkiej broni masowego rażenia oraz braku możliwości budowy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat własnego potencjału jądrowego, jedynym rozwiązaniem jest przystąpienie do natowskiego porozumienia o współdzieleniu taktycznej broni nuklearnej (ang. *Nuclear Sharing* lub *NATO Nuclear Sparing*). Zgodnie z nim Stany Zjednoczone, jako członek NATO posiadający największy potencjał jądrowy, może udostępnić ten rodzaj broni państwu sojuszniczemu, które jej nie posiada. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż z powyższego programu korzystają w obecnej chwili: Włochy, Holandia, Turcja, Niemcy i Belgia.

Akces ów miałyby jeszcze jedną zaletę. Chcąc przestrzegać zapisów układów o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, zabraniających przekazywania oraz przyjmowania pod swoją kontrolę tej broni, Stany Zjednoczone musiałyby zwiększyć zaangażowanie militarne w naszym kraju, między innymi przez oddelegowanie personelu do obsługi i ochrony baz, w których broń jądrowa byłaby przechowywana. To niewątpliwie również wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa Polski.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne i dokumenty

- [1] Dz. U. z 1963 R., Nr 52, poz. 288.
- [2] Dz. U. z 1970 r., Nr 8, poz. 60, załącznik.
- [3] Dz. U. z 1972 r., Nr 44, poz. 275, załącznik.
- [4] Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483.

Monografie i opracowania

- [1] Affek J., *Potencjał militarny Rosji w Obwodzie Kaliningradzkim a wpływy rosyjskie w regionie*, [w:] „Przegląd Geopolityczny” t. 8, 2014 r.
- [2] Bartosiak J., *Asymetryczna strategia terroru*, [w:] „Czas strachu. Terroryzm-Europa-Polska. O przyszłości, terroryzmie i walce z nimi rozmawia z ekspertami Artur Dmochowski”, M. Piech (red.), Wydawnictwo Słowa i Myśli, Warszawa 2015.
- [3] *Biała księga bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2013.

- [4] Bierzanek R., *Wojna a prawo międzynarodowe*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1982.
- [5] Butler S., *Szanowny Panie Stalin. Korespondencja pomiędzy Franklinem D. Rooseveltem a Iosifem W. Stalinem*, Wydawnictwo Twój Styl, Warszawa 2007.
- [6] Falck R. A., *Nuclear Weapons, International Law and the World Court: A Historic Encounter*, [w:] „The Americal Journal of International Law”, Vol. 91, nr 1, 1997.
- [7] Filipow A.P. (red.), *Nowiejsza Istoria Rossiji 1945-2006. Kniga dla uczytela*. Moskwa 2007. [8] Jakubczak R., J. Flis J. (red.), „Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie”, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2006.
- [8] Kagan R., *Potęga i Raj, Ameryka i Europa w nowym porządku Świata*, Wydawnictwo EMKA, Warszawa 2003.
- [9] Kobeszko Ł., *Eurazja, geopolityka i tradycje. Polityczne i ideowe koncepcje Aleksandra Dugina*, <http://haggard.w.interiowo.pl/dugin.html>.
- [10] Kotkin S., *Armagedon był o krok. Rozpad Związku Radzieckiego 1970-2000*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2009.
- [11] Kłoczkowski J., *Nasza tysiącletnia Europa*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2010.
- [12] Kropiewski J., *Oficerowie Marynarki Wojennej w misji gen. Ludomiła Rayskiego*, „Biuletyn Historyczny” nr 29, Gdynia 2015.
- [13] Nowak- Jeziorański J., *Polska z bliska*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2003.
- [14] Nowak- Jeziorański, *Polska wczoraj, dziś i jutro*. Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa 1999.
- [15] Walzer M., *Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- [16] Wawrzusiszyn A., *Bezpieczeństwo, Strategia, System. Teoria i praktyka w zarysie*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015.
- [17] Widłak T., *Prawo międzynarodowe a broń nuklearna*, www.psz.pl/168-archiwum/tomasz-widlak-prawo-miedzynarodowe-a-broń-nuklearna.
- [18] Shaw M.N. , *Prawo międzynarodowe*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2000.
- [19] Schroeder G., *Entscheidungen- Mein Leben in der Politik*, Hamburg 2006.

- [20] SIPRI Year Book 2014
- [21] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014.
- [22] *The Military Balance* 2014.
- [23] *The Military Balance* 2015.
- [24] Tomala M., *Polska – Niemcy: Nowe postrzeżenie*, [w:] L. Starosta (red.) „*Studia europejskie*, tom XVII, Wydawnictwo Instytutu Studiów Europejskich, Warszawa 2008.
- [25] Żeligowski M., *Zakazy i ograniczenia użycia środków prowadzenia działań zbrojnych w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, [w:] Z. Falkowski, M. Marcinko (red.) „*Międzynarodowe Prawo Humanitarne Konfliktów Zbrojnych*”, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2014.

Strony internetowe

- [1] <http://haggard.w.interiowo.pl/dugin.html>.
- [2] www.psz.pl/168-archiwum/tomasz-widlak-prawo-miedzynarodowe-a-broń-nuklearna.
- [3] <http://www.nationalsecurity.ru/library/00003/index.html>
- [4] <http://natemat.pl/116027,atak-atomowy-na-warszawe-i-wilno-foreign-policy-straszy-polakow-i-litwinow>
- [5] <http://www.polskieradio.pl/75/921/Artykul/948109,Jacek-SaryuszWolski-na-manewrach-Zapad-2013-cwiczone-wojne-z-NATO>
- [6] <http://books.sipri.org/produkt.info?c>.

NUCLEAR WEAPONS AS A PILLAR OF SECURITY SYSTEM OF POLAND- CONTRIBUTION TO THE DISCUSSION

ABSTRACT

During the last few years on the European continent has been a dramatic changes in the security situation of states. The impact on this are becoming more frequent and brutal terrorist attacks whose authors are Islamic fundamentalists, mass migration of people from the countries of the Near East and Africa, and restoration of great power status of Russia implemented by President Vladimir Putin at the expense of her neighborhood. Russia continues to invest significant resources in developing armed forces and military capabilities.

In this article the author wants to answer the question: if taking into account historical experience, geographical location and the current geopolitical issues, national interest and strategic objective of the Polish safety should be the acquisition of nuclear weapon.